

Lausunto

27.10.2022

Asia: VN/27275/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi vesihuollon tietojärjestelmästä ja tiedottamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Rakennusteollisuus RT ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi vesihuollon tietojärjestelmästä ja tiedottamisesta ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Rakennusteollisuus nostaa esiin vesihuollon verkostojen kunnan ja erittäin mittavan saneeraustarpeen.

Osa vesihuoltoverkostostamme on jo siinä kunnossa, että korjauksia joudutaan tekemään äkillisten vaurioiden vuoksi nopeallakin aikataululla. Mitä pidemmälle saneeraustoimenpiteitä siirretään optimiajankohdasta, sitä kalliimmaksi mahdollisesti jopa hätätyönä tehtävät korjaustoimenpiteet tulevat.

Suomen Vesilaitosyhdistys ry:n AFRY Finland Oy:llä teettämän selvityksen mukaan:

[lainaus alkaa] ”Arvio vuotuisesta kokonaisinvestointitarpeesta vuoteen 2040 asti on 777 milj. €/vuosi. Kokonaisinvestointitarpeen arvioitiin siten lähes kaksinkertaistuvan nykytilanteeseen nähden. Investointitarpeen todettiin painottuvan voimakkaasti vesihuoltoverkostojen saneeraamiseen, sillä verkosto-omaisuus kattaa n. 80 %:a koko vesihuolto-omaisuuden arvosta. Verkostosaneerauksien osuus vastaa n. 60 %:a kokonaisinvestointitarpeesta.

Tulokset osoittavat, että saneerausvolyymejä tulee seuraavien 20 vuoden aikana lisätä siten, että se vastaa vuositasolla vesijohtoverkoston osalta noin kaksinkertaista ja jätevesiviemäriverkoston osalta noin kolminkertaista tasoa nykyvolyyymiin nähden. Samalla ne osoittavat investointien pitkäjänteisen suunnittelun merkityksen. Pitkän aikavälin suunnittelulla voidaan tunnistaa paremmin investointitarpeisiin samanaikaisesti vaikuttavat lukuisat tekijät ja tehdä siten kokonaisuuden kannalta järkeviä investointivalintoja. Uus- ja saneerausinvestointeja tulee tehdä jatkossa yhtäaikaisesti, suunnitelmallisesti siten, että saneerausinvestoinnit pystytään mitoittamaan tarpeen mukaisiksi. Saneerausvolyymejä tulisi pikaisesti kasvattaa, jotta tulevaisuudessa saneerattavaksi

tulevat vieläkin suuremmat verkostomäärät saadaan saneeratuiksi ja voidaan turvata vesihuollon toimintavarmuus ja talousveden laatu jatkossakin.

Jotta vaikuttavuus voidaan maksimoida, tulee saneeraukset kohdistaa mahdollisimman oikein, mikä edellyttää tietoa verkoston kunnosta sekä sen rikkoutumisesta aiheutuvista riskeistä. Tällä hetkellä verkostojen kuntoa koskevan systemaattisen tiedonkeruun puuttuessa ajantasaista arviota verkostojen tilasta ei ole, ja ilman kattavaa tiedonkeruuta arvio perustuisi hyvin vähäiselle tietopohjalle. Ilman verkostojen kuntotietoa jää huomiotta esimerkiksi heikon asennustyön laadun aiheuttama osuus verkostojen heikentyneeseen tilaan. Saneeraustoiminnan on myös oltava pitkäjänteistä vaikuttavuuden saavuttamiseksi.

Tässä selvityksessä todettiin aiempien selvitysten tavoin, että tietoa on kerätty alalla puutteellisesti. Tietoa vesihuollon nykytilasta sekä tulevista hankekokonaisuuksista on heikosti saatavilla luotettavan kansallisen investointitarpeen kokonaiskuvan muodostamiseksi. Alalla kerättävää tietoa tulisi lisätä, ja sen luotettavuuteen tulisi kiinnittää aiempaa enemmän huomiota.

Vesihuoltolaitoksilla tulisi olla tulevaisuudessa lain vaatimusten mukaisesti nykyistä parempi käsitys verkosto- ja laitosomaisuutensa arvosta ja tilasta.

Verkostojen osalta nykyistä tarkempi tilastointi saneerauksien kohdentumisesta putkimateriaaleittain ja verkostonosien iän perusteella auttaisi muodostamaan tarkempia arvioita verkostojen todellisista pitoajoista, sillä tämä tekijä vaikuttaa investointitarvearvion laskentatuloksiin kaikkein eniten. Lisäksi tulisi kerätä mahdollisimman tarkasti tietoa saneeraustarpeeseen johtaneista muista mahdollisista syistä, kuten perustamistavasta, paikallisista olosuhteista ja mahdollisesta riskiperusteisesta saneeraamisesta perustuen verkosto-osan aseman kriittisyyteen. Pitoaikoja koskeva tilastotieto palvelisi nykyisten tunnuslukujen lisänä tuottaen lisäarvoa vesihuoltolaitoksille pitkäjänteisemmän taloudensuunnittelun kannalta nykyistä paremmin.” [lainaus päättyy]

Tarkempi ja yksityiskohtaisempi tieto vesihuoltoverkoston kunnosta tulisi Rakennusteollisuuden näkemyksen mukaan ottaa mukaan säännöllisesti raportoitaviin tietoihin.

Asetusehdotuksen mukaan talous- ja jäteveden osalta vesihuoltolaitosten tulee raportoida mm. verkoston pituus materiaaleittain (m) sekä saneeratun verkoston pituus (m/vuosi).

Pelkästään näiden tietojen avulla ei kuitenkaan ole mahdollista muodostaa kattavaa kokonaiskuvaa vesihuoltolaitoksen verkoston kunnosta, koska tämänhetkistä tilannetietoa huonokuntoisen verkoston pituudesta ei välttämättä ole saatavilla ainakaan kaikkien vesihuoltolaitosten osalta.

Mikäli raportoitaviin tietoihin otettaisiin talous- ja jäteveden osalta mukaan myös esimerkiksi ”huonokuntoisen tai saneeraustarpeessa olevan verkoston pituus materiaaleittain (m)”, olisi yksittäisen vesihuoltolaitoksen sekä koko maan vesihuoltoverkoston osalta mahdollista seurata vesihuoltoverkoston kunnan tilaa ja sen kehittymistä aikasarjana.

Parempilaatuinen ja ajantasainen kuva auttaisi vesihuoltolaitoksia ja niiden omistajia tekemään pitkän tähtäimen korjaussuunnitelmia ja varautumaan korjaustoimenpiteiden rahoittamiseen. Aikaa myöten tämä myös vähentäisi ennakoimattomia vaurioita verkostoissa ja saisi aikaan säästöjä.

Mikäli verkon kunnan lisäksi vesihuoltolaitokset raportoisivat myös tiedot käytetyistä saneerausmenetelmistä, helpottaisi se vesihuoltolaitoksia tulevaisuudessa saneeraustarpeen aikatauluttamisessa saneerausmenetelmittäin sekä pitkän tähtäimen budjetoinnissa.

Näiden tietojen myötä myös valvovalle viranomaiselle muodostuisi parempi kokonaiskuva vesihuoltoverkoston kunnosta koko maan osalta. Koko maan kattavan kokonaiskuvan perusteella alalla toimivat urakoitsijat, joita Rakennusteollisuus RT edustaa, voisivat paremmin vastata markkinakysyntään allokoimalla resurssejaan ja kehittämällä omaa osaamistaan erilaisissa saneerausmenetelmissä.

Syrjö Paavo
Rakennusteollisuus RT ry / INFRA ry